

Archeologienota met uitgesteld vooronderzoek

HAMONT-ACHEL (Achel),

Klein Bien 18-20

Programma van Maatregelen

2016I157

HAAST

Historisch en Archeologisch Advies, Studies en Toegepast onderzoek

Rik van de Konijnenburg
Grauwe Torenwal 6/00/1
B-3960 Bree (BE)
Mob. 0496 209 018
e-mail: rik@konijnenburg.com

Haast-rapport 2016-25/ wettelijk depot: D/2016/12654/25
verwijzing: VAN DE KONIJNENBURG, R., (2016), Archeologienota met uitgesteld onderzoek, Hamont-Achel (Achel), Klein Bien 18-20, programma van maatregelen HAAST-rapport 2016-25, Bree, D/2016/12654/25

© 2016 HAAST bvba, *Grauwe Torenwal 6/00/1, B-3960 Bree*

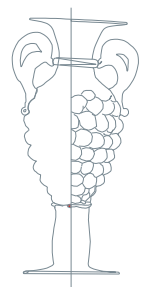
Foto's: HAAST – Rik vd Konijnenburg (tenzij anders vermeld)

Tekeningen: HAAST (tenzij anders vermeld)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wettelijk depot: D/2016/12654/25

Copyright reserved. No part of this publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without the permission from the publisher.

INHOUD

1. Gemotiveerd advies	4
2. Programma van maatregelen uitgesteld vooronderzoek	6
2.1. Administratieve gegevens	6
2.2. Aanleiding van het vooronderzoek	10
2.3. Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	11
2.4. Vraagstelling en Onderzoeksdoelen	15
2.5. Onderzoeksstrategie	15
2.6. Onderzoeksmethode en -technieken	15
2.6.1.Vondsten	16
2.6.2.Onderzoeksvragen	17
2.7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk	18
3. Lijst met afbeeldingen	20
4. Bibliografie	20

1. Gemotiveerd advies

In opdracht van dhr. Peter Claes, Bien 72 te 3630 Hamont - Achel werd een bureauonderzoek opgemaakt, opgevat als archeologienota met uitgesteld onderzoek. Dhr. Peter Claes wil in het woongebied aan de straat Bien 18 - 20 te Hamont-Achel een verkaveling realiseren. Er wordt echter uitstel van verder archeologisch onderzoek gevraagd omwille van juridische en praktische redenen. De eigenaars, vertegenwoordigd door dhr. Peter Claes, wensen het veldonderzoek uit te stellen tot zij definitief zeker zijn van het verkrijgen van een verkavelingsvergunning. Bovendien stelt men zich uitdrukkelijk de vraag of het onroerend erfgoed decreet wel van toepassing is. Het terrein is weliswaar 34,32 are groot (kadastrale gegevens), 442 m² groter dan de grens van 3.000 m², maar de percelen 377d en 376h zijn beide bebouwd aan de straatzijde Bien met respectievelijk de huisnummers 18 en 20. Beide woningen worden afgesplitst van het te verkavelen deel van de percelen. Van perceel 377d wordt 8a15ca afgesplitst om als tuin (en woning) te behouden bij de woning Bien 20, en van perceel 376h wordt 7a44 ca afgesplitst als tuin (en woning) te behouden bij de woning Bien 18. Het resterende deel, volgens de kadastrale registratie nog 1883 m² groot, wordt opgesplitst in 4 bouwkvavels.

Volgens de opmetingen van de landmeter bedraagt de totale terreinoppervlakte 37a34 wat betekent dat na afsplitsing van de reeds bebouwde loten, 21a70ca zal worden verkaveld in 4 bouwloten van respectievelijk 540 m², 539 m², 545 m² en 551 m² groot.

Ondanks het verschil in oppervlakte tussen de gekadastreerde oppervlakte en de gemeten oppervlakte blijft het totale terrein groter dan 3.000 m², maar na afsplitsing van de bebouwde loten, rest nog 2.170 m² volgens de opmetingen van de landmeters.

Bijkomend is huisnummer 18 momenteel onbewoond en staat het huis te koop terwijl woning Bien 20, perceel 377d, bewoond is en de tuin bebouwd met serres en aangelegd als sier- en groentetuin. De huidige bewoner wenst uiteraard zijn serre te behouden en teelten te oogsten en zo mogelijk de serre en andere achterbouwsels zo lang mogelijk te gebruiken.

Om bovenstaande redenen wordt derhalve beroep gedaan op een procedure met uitgesteld vooronderzoek.

In het bureauonderzoek werden alle nodige gegevens verzameld en besproken om te komen tot een gefundeerde uitspraak betreffende de archeologische verwachtingen in het betrokken projectgebied.

Op het terrein van het afgebakende projectgebied zijn nooit vondsten gemeld.

Op basis van de gegevens uit de voorstudie kan niet met zekerheid gezegd worden dat het projectgebied effectief resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering.

2. Programma van maatregelen uitgesteld vooronderzoek

2.1. Administratieve gegevens

Projectcode: 2016I157

nummer wettelijk depot: D/2016/12654/25

naam en erkenningsnummer archeoloog: Rik van de Konijnenburg, OE/ERK/Archeoloog/2015/00041

naam en adres van de opdrachtgever: Dhr Peter Claes, Bien 72, 3930 Hamont-Achel, 0477/489041 e-mail: Peter.claes1210@telenet.be

locatiegegevens:

provincie: Limburg

gemeente: Hamont-Achel

deelgemeente: Achel

adres: hoek Bien – Klein Bien, postadressen Klein Bien 18 en Bien 20

toponiem: Bien

bounding box:

Het projectgebied ligt in de gemeente Hamont-Achel, deelgemeente Achel op de hoek van de straten Bien en Klein Bien. Het toponiem voor dit gebied is “Bien”.

Het terrein omvat volgend kadastrale percelen: Hamont-Achel, Achel afd. 2, sectie C percelen 377d en 376h

De xy-coördinaten (stelsel Lambert72):

Nr	X	Y	Z
1	227009.988	215893.517	37.52
2	226998.786	215788.187	37.55
3	227002.520	215784.914	37.58
4	227032.477	215783.298	37.55
5	227038.606	215890.576	37.60

Afbeelding1: Bounding Box

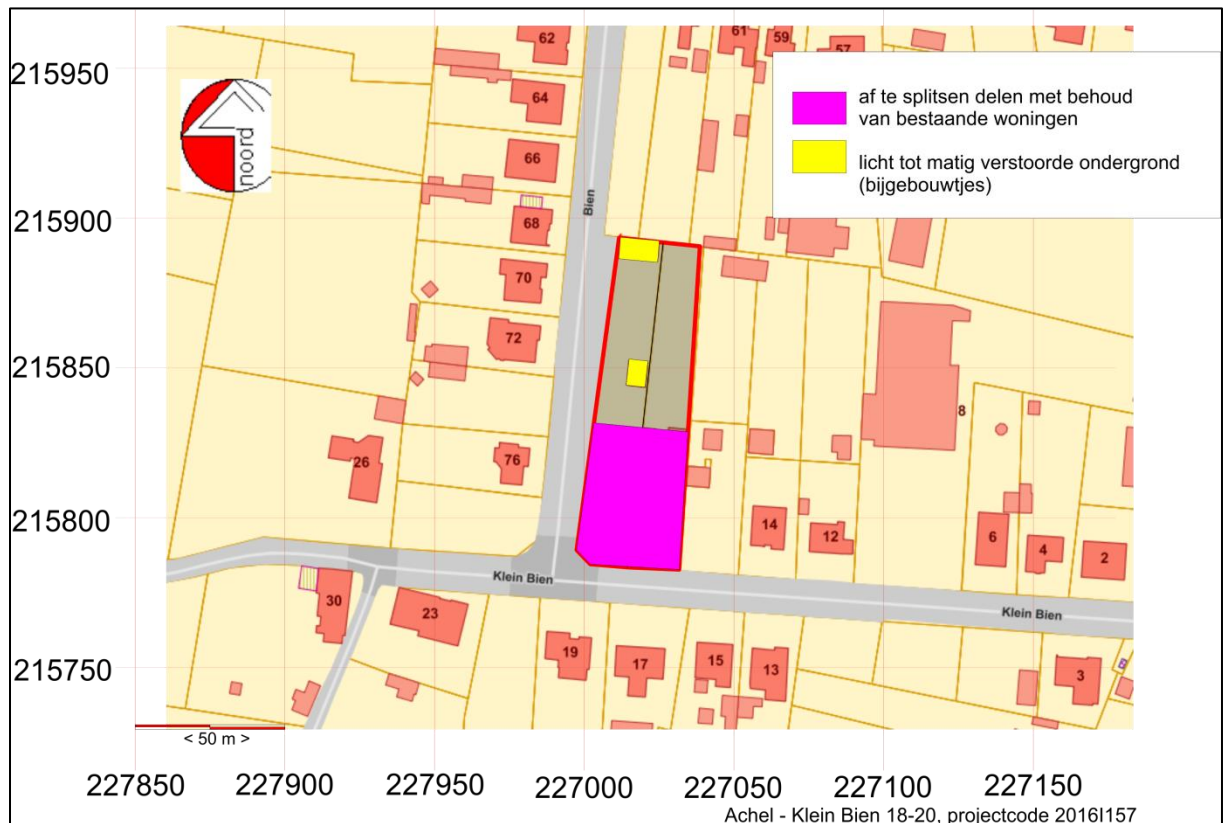

© 18/09/2016 Algemene Administratie van de Patrimoniumdocumentatie.

Afbeelding 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2015

Overzichtsplan met afbakening van de verstoorde zones

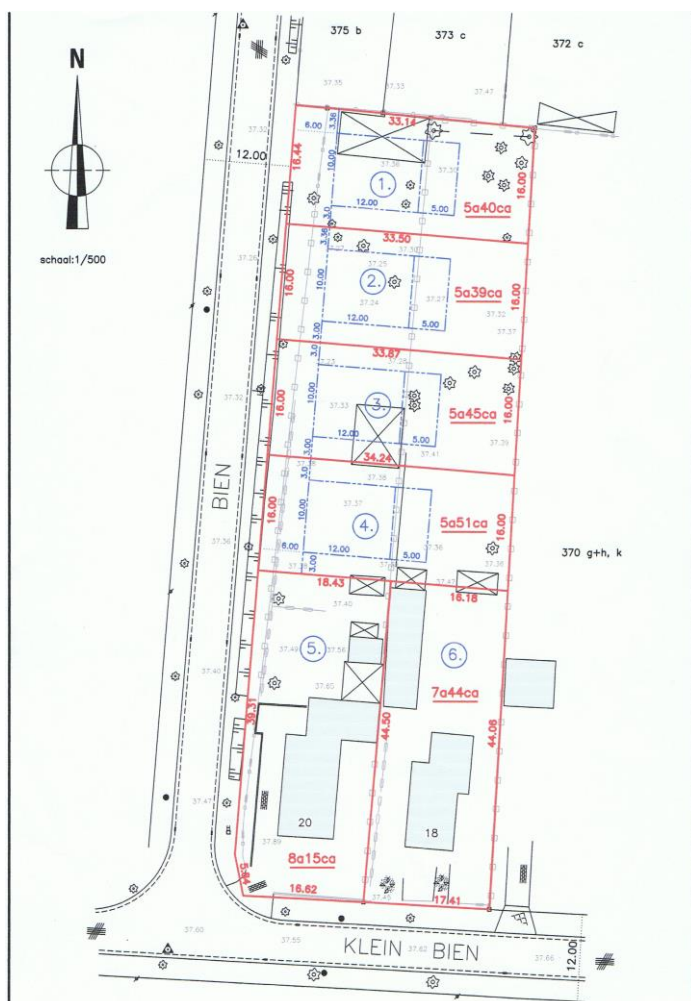
Afbeelding 3: Plan met aanduiding van de verstoorde zones

2.2. Aanleiding van het vooronderzoek

Het projectgebied bestaat uit twee kadastrale percelen van respectievelijk 15,86 a grootte, perceel 377d, en 18,56 are, perceel 376 h, samen 34,42 are. Maar, de opmetingen van de landmeters komen tot een oppervlakte van 37a34. Op beide loten is een woning gebouwd met de gevel en huisnummer aan de straat Bien. Van beide percelen zal een gedeelte van de tuin met bijhorende woning worden afgesplitst na het verkrijgen van de verkavelingsvergunning. Van perceel 377d wordt 8a15ca afgesplitst, van perceel 376h 7a44ca.

De resterende 21a70ca zal worden verkaveld in 4 bouwloten van respectievelijk 540 m², 539 m², 545 m² en 551 m² groot. De 4 kavels zijn bedoeld voor het bouwen van vrijstaande woningen; bouwplannen zijn niet voor handen omdat de huidige eigenaars enkel bouwgrond zullen verkopen en zelf geen woningen gaan bouwen.

Afbeelding 4, verkavelingsplan zoals aangereikt door dhr. Peter Claes

Afbeelding 5: foto's van de toestand van het terrein op datum van 23/08/2016

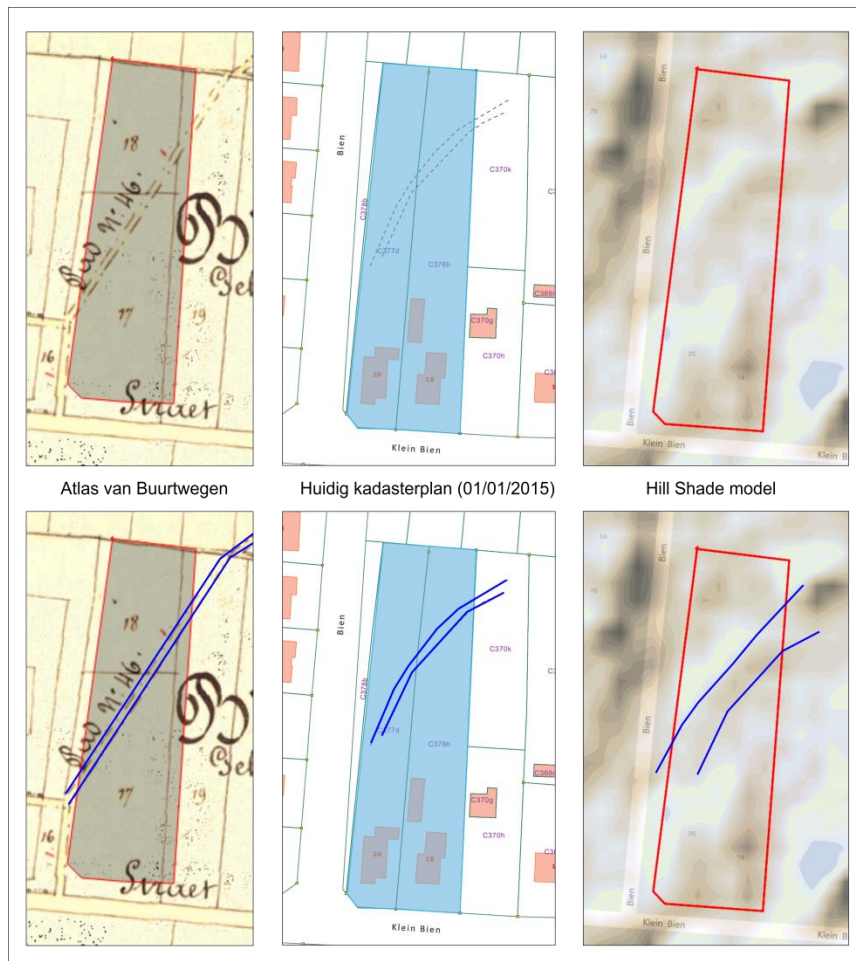

2.3. Resultaten van het bureauonderzoek

Archeologische verwachting

Het projectgebied ligt in een noord-zuidgerichte langgerekte zone tussen Achel, deelgemeente van Hamont-Achel en het zuidelijk gelegen Sint-Huibrechtswille die vanaf de middeleeuwen late middeleeuwen?) ontgonnen werd als landbouwgebied. Tenminste dat kan afgeleid worden uit de historische kaarten, voornamelijk de Ferrariskaart die evenwel dateert het 1772-1775; tweede helft 18de eeuw.

Beide percelen worden doorkruist van noordoost naar zuidwest door een oud wegtracé. Op de Ferrariskaart staat deze weg al aangeduid, maar meer gedetailleerd is het pad – *Pad n° 46* – ingetekend op de Atlas van Buurtwegen. Het tracé van dit pad staat ook nog aangeduid in stippellijnen op het huidige kadasterplan. De impact van dit pad op het bodemarchief is moeilijk in te schatten zonder effectief in de bodem te graven. Maar, mogelijk zijn de lage noordoost zuidwest georiënteerde walletjes, zichtbaar op het hill shade model, restanten van dit pad.

Afbeelding 6, situering van Pad 46 op de Atlas van Buurtwegen, het huidige kadasterplan en het hill shade model.

Bij dit soort paden is het moeilijk in te schatten hoe breed het pad ooit geweest is. Het pad zal ook met karren bereden zijn en bij nat weer, vochtige bodem, kunnen karrensporen zowel in diepte als in het vlak leiden tot brede en diepe verstoringen.

Het terrein is onbebouwd gebleven tot na WOII. De huizenbouw dateert uit de periode 1960-1965 en, zoals meer gebeurt, werden in de tuin meerdere bijgebouwtjes gezet als garages, tuinhuisjes en serres. De zones waarop de huizen gebouwd zijn kunnen als “verstoorde zone” aangeduid worden, maar aangezien ze niet afgebroken zullen worden en afgesplitst worden van de te realiseren verkaveling, zijn deze verder buiten beschouwing te laten.

Minder ingrijpend in de bodem zal de bouw geweest zijn van de tuinhuisjes. Maar, op beide percelen zijn er meerdere bijgebouwtjes geweest. Ook het telen van groenten en het omspitten van de bodem zal invloed gehad hebben op mogelijk bodemarchief.

De bodem, een Zcf3 bodem, fase 3 wijst op een dikke antropogene laag, 40 tot 60 cm, kan duiden op een begraven bodemarchief al bestaat de kans dat het bodemarchief verspit is door landbouwactiviteiten of door het oude wegtracé verstoord geraakt is.

De matig droge zandbodem, blijkt minder geschikt als weidegrond en, mits voldoende bemesting, meer geschikt voor akkerbouw. Ook voor het gebruik als groentetuin, moestuin, zal het terrein herhaaldelijk bijgemest zijn om de grond voldoende voedingsstoffen te geven om groenten te telen. Hierdoor heeft zich een vrij dikke antropogene laag opgebouwd die mogelijk beschermend was voor eventueel aanwezig bodemarchief.

Uit de situering van het projectgebied op de kaart van de Centraal Archeologische Inventaris blijkt een gebied van ca 90 ha rondom het projectgebied slechts één vindplaats op te leveren. Deze vindplaats, CAI 50034, is dan ook nog gelinkt aan een grafveld dat zich verder westelijk uitstrekt; verder weg van het projectgebied.

De nabijheid van water en relatief droge gronden maken het gebied weliswaar aantrekkelijk voor pre- en protohistorische kampen/nederzettingssporen, maar bij gebrek aan vondstmeldingen lijkt de aanwezigheid van dergelijke sporen weinig waarschijnlijk. Hier kan ook even verwezen worden naar wijlen E.H. inspecteur Claassen, een fervent amateur-archeoloog met tal van publicaties en een zeer uitgebreide archeologische collectie. Als inwoner van Achel was hij bijzonder begaan met de archeologie in zijn streek. Maar ook hij maakte nooit melding van vondsten op of in de nabijheid van het projectgebied.

Ten slotte, het beschikbare gebied voor archeologisch onderzoek is slechts 21 are groot. Dit beperkt de mogelijkheid om degelijke inzichten te krijgen in en interpretatie van archeologische sporen tenzij een prehistorische site zou worden aangetroffen.

Potentieel op kennisvermeerdering

Op basis van de gegevens uit deze voorstudie kan niet met zekerheid gezegd worden dat het projectgebied effectief resultaten zal opleveren wat betreft archeologische kennisvermeerdering.

Er zijn geen directe of indirecte aanwijzingen van vondsten in het projectgebied en de wijde omgeving ervan. Bovendien is het beschikbare terrein voor een archeologische prospectie beperkt tot de huidige tuinen van de bestaande woningen; de zone die verkaveld zal worden in 4 bouwplaatsen. De bewoners van het pand met huisnr 20 zullen immers hun tuin, tuininrichting en bijgebouwtjes ongeschonden willen houden en op het terrein van het pand met huisnummer 18 staat een grote garage vlak achter het huis.

De slechts kleine oppervlakte zal, indien er vondsten/sporen aanwezig zijn, slechts fragmentaire kennisvermeerdering opleveren. Veel meer dan eventueel het vastleggen van het tracé van pad 46, dat bovendien beter kan via de beschikbare hedendaagse en historische kaarten, zal een bodemonderzoek niet opleveren al zijn toevalsvondsten natuurlijk nooit uit te sluiten. Met andere woorden; het potentieel op kennisvermeerdering is beperkt.

Afweging noodzaak verder onderzoek

De noodzaak aan verder archeologisch onderzoek is moeilijk af te wegen. Er zijn geen directe aanwijzingen voor vondsten en vooral de beperkte beschikbare terreinoppervlakte bieden weinig potentieel op kennisvermeerdering. Nochtans zijn toevalsvondsten nooit uit te sluiten en kunnen er sporen aanwezig zijn want, alhoewel er geen aanwijzingen zijn voor archeologische vondsten, zijn er ook geen aanwijzingen voor zware ingrepen in de bodem, en kan de dikke antropogene laag beschermend zijn geweest voor eventueel aanwezig bodemarchief.

Mogelijk verstorende factoren zijn het tracé van Pad 46 dat van noordoost naar zuidwest over het terrein loopt. Het exacte tracé is door de aanduiding ervan op historische en moderne kaarten quasi exact vast te leggen. De impact ervan op eventueel aanwezig bodemarchief kan niet zonder ingreep in de bodem vastgesteld worden. Ook het intensief gebruik van de bodem als moestuin en siertuin kan verstorend gewerkt hebben. De magere bodem vraagt veel bemesting en door diepspitten is de kans groot dat ook daardoor het bodemarchief – indien er een archeologisch bodemarchief aanwezig was - verstoord geraakt is.

De terreinoppervlakte, slechts 21 are is beschikbaar in de vorm van een perceel van 33,14 m breed en 63,44 m lang, exact 21 are 2 ca, is niet echt geschikt om te werken met een grote graafmachine op rupsbanden indien in de breedte van het terrein zou gegraven worden; in de breedte, om ongeveer haaks te graven op de richting van de Vliet/Prinsenloop ten westen van het terrein. Zowel aan de west als aan de oostzijde van het terrein zou een te grote strook vrijgehouden moeten worden omwille van de draaicirkel/wendbaarheid van de machine.

Gelet op de beperkte kans op kennisvermeerdering, het feit dat het beschikbare terrein nauwelijks 21 are groot is, intensief bewerkt is als moestuin en siertuin en omdat het terrein doorkruist wordt door een pad – mogelijk een breed karrenspoor – wordt via het programma van maatregelen voorgesteld geen verder onderzoek op te leggen en het terrein vrij te geven van verder archeologisch onderzoek.

2.4. Vraagstelling en Onderzoeksdoelen

Niet van toepassing.

2.5. Onderzoeksstrategie

Niet van toepassing.

2.6. Onderzoeksmethode en -technieken

Niet van toepassing.

2.7. Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Niet van toepassing.

3. Lijst met afbeeldingen

Afbeelding 1: Bounding Box

Afbeelding 2: Kadastraal uittreksel 01/01/2015

Afbeelding 3: Plan met aanduiding van de verstoorde zones

Afbeelding 4, verkavelingsplan zoals aangereikt door dhr. Peter Claes

Afbeelding 5: foto's van de toestand van het terrein op datum van 23/08/2016

Afbeelding 6: situering van Pad 46 op de Atlas van Buurtwegen, het huidige kadasterplan en het hill shade model

4. Bibliografie

HANECA, K., DEBRUYNE, S., VANHOUTTE, S., ERVYNCK, A., 2016, Archeologisch vooronderzoek met proefsleuven. Op zoek naar een optimale strategie, Onderzoeksrapport agentschap Onroerend Erfgoed 48, Brussel, agentschap Onroerend Erfgoed - Wetenschappelijke instelling van de Vlaamse Overheid, Beleidsdomein Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Geraadpleegd via:

<https://www.onroenderfgoed.be/actueel/nieuws/onderzoeksrapport-archeologisch-vooronderzoek-proefsleuven-strategie/>